

НЕПЕРЕВЕРШЕНІ РОМАНИ ВІД КОРОЛЕВИ ДЕТЕКТИВУ!

Агату Крісті знають у всьому світі як королеву детективу. Продано близько мільярда примірників її творів англійською мовою, ще один мільярд — у перекладі 100 іноземними мовами. Вона — найпопулярніший автор усіх часів. За кількістю перевидань її книжки поступаються лише Біблії та творам Шекспіра.

Фіви, 2000 рік до н. е. Батько Ренісенб, жрець Ка Імхотеп, привів у свій дім нову наложницю, Нофрет. Цей момент став фатальним для родини, в якій одразу ж почали відбуватися різні неприємності. Кепський характер Нофрет і глибока темна злість стали причиною щоденних сварок між домочадцями. Утім, наложниця жадає більшого: вона зводить наклеп на синів Імхотепа та їхніх дружин. Розлючений батько погрожує синам розправою. Аж раптом все перевертається з ніг на голову: Нофрет знаходять мертвою. Сумнівів немає: це вбивство. Під підозрою опиняється вся родина...

www.agathachristie.com

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-8084-7



9 786171 280847

Агата Крісті

НАПРИКІНЦІ
ПРИХОДИТЬ СМЕРТЬ



Класика англійського детективу

Агата Крісті



НАПРИКІНЦІ
ПРИХОДИТЬ
СМЕРТЬ

Agatha Christie®

Агата Крісті

НАПРИКІНЦІ
ПРИХОДИТЬ
СМЕРТЬ

РОМАН

ХАРКІВ  **КЛУБ**
2020  **СІМЕЙНОГО**
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.111
К82

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Christie A. Death Comes as the End : A Novel / Agatha Christie. —
London : HarperCollins, 2017. — 272 p.

www.agathachristie.com

Переклад з англійської *Юлії Максимейко*

Дизайнер обкладинки *Петро Вихорь*

AGATHA CHRISTIE and the
Agatha Christie Signature
are registered trade marks of
Agatha Christie Limited in
the UK and elsewhere. All
rights reserved.

Death Comes as the End ©
1944 Agatha Christie Limi-
ted. All rights reserved

Translation entitled «На-
прикінці приходить смерть»
© 2020 Agatha Christie Li-
mited. All rights reserved

- © Неміро Ltd, видання укра-
їнською мовою, 2020
- © Книжковий Клуб «Клуб Сі-
мейного Дозвілля», худож-
не оформлення, 2020

ISBN 978-617-12-8084-7
ISBN 978-0-00-819632-5 (англ.)

ПРОФЕСОРОВІ С. Р. К. ГЛЕНВІЛУ

Любий Стівене!

Саме Ви запропонували мені ідею детективного роману про Стародавній Єгипет, і без Вашої активної допомоги й заохочення я ніколи його не написала б.

Тут я хотіла б сказати, яке задоволення отримала від усіх тих цікавих книг, що Ви мені позичили, а також іще раз подякувати за те, з яким терпінням Ви відповідали на мої запитання, і за час, який витратили, і за клопіт, якого собі завдали. А про те, з якими цікавістю й насолодою я працювала над цим романом, Вам уже відомо.

Ваша любляча і вдячна подруга,

Agatha Christie

ПРИМІТКА АВТОРКИ

Події цієї книги розгортаються на західному березі Нілу, у Фівах (Єгипет), приблизно 2000 року до н. е. Проте час і місце не визначальні для цієї історії. Вона могла відбутися деінде й будь-коли, однак сталося так, що на створення персонажів і сюжету мене надихнули два чи три єгипетські листи XI Династії, знайдені єгипетською експедицією Музею мистецтва Метрополітен (Нью-Йорк) у скельній гробниці по інший бік Нілу від Луксора років двадцять тому й перекладені професором (тоді містером) Батіскомбом Ганном для бюлетеня музею.

Можливо, читачеві цікаво буде дізнатися, що посвячення в служіння Ка¹, без якого не можна собі уявити стародавньої єгипетської цивілізації, відбувалося за принципом, дуже близьким до середньовічного успадкування поминальної каплиці. Жерцєві Ка передавали маєтності в обмін на те, що він дбатиме про гробницю заповідача, а в святкові дні здійснюватиме

¹ У віруваннях стародавніх єгиптян, Ка — це один із основоположних елементів людської душі, життєва сутність людини. Після смерті людини саме її Ка продовжувало життя у потойбічному світі. — *Тут і далі прим. ред.*

жертвоприношення, щоб душа покійного могла спочивати в мирі.

Слова «брат» і «сестра» в єгипетських текстах регулярно вживаються у значенні «коханець», «коханка» і часто чергуються зі словами «чоловік» та «дружина». Так само вони подекуди вживаються і в цій книжці.

Землеробський календар Стародавнього Єгипту, який має три пори року, по чотири тридцятиденні місяці кожна, визначав розклад робіт на землі, а разом із п'ятьма додатковими святковими днями наприкінці року був офіційним 365-денним календарем. Ріку єгиптян традиційно починався розливом Нілу в третій тиждень липня за сучасним календарем, але оскільки упродовж багатьох сторіч єгиптяни пропускали високосний рік, то в час, коли розгортається наша історія, Новий рік настав на 6 місяців раніше за початок землеробського року, тобто в січні замість липня. Однак, щоб читачеві не доводилося постійно тримати в голові зазначені шість місяців, дати в назвах розділів зазначені за землеробським календарем, а саме: Розлив — із липня по листопад, Зима — з листопада по березень, Літо — з березня по липень.

Агата Крісті, 1944 рік

Частина перша

РОЗЛИВ

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Розлив: місяць другий, день двадцятий

Ренісенб стояла й дивилася на Ніл.

Здалеку до неї долинали уривки голосів — то її брати Яхмос і Собек сперечалися на підвищених тонах про те, чи варто укріпити греблю в певних місцях. Собек мав високий упевнений голос. Він звик доводити свою правоту щирою переконаністю. Голос другого брата був низький і невдоволений, у ньому звучали вагання й тривога. Яхмос вічно був чимось стривожений. Він був старшим сином, і коли батько від'їздив у Північні землі, порядкування господарством майже повністю лягало на його плечі. Яхмос був неквапливий, поміркований і схильний шукати складнощі там, де їх не було. Кремезний і повільний, він не мав у собі Собекової життєрадісності й упевненості.

Ренісенб чула подібні суперечки з раннього дитинства, і в них завжди звучали однакові інтонації.

Раптом вона відчула себе в безпеці... Вона повернулася додому. Так, тепер вона вдома...

Та коли Ренісенб знову глянула на бліду лискучу ріку, в ній укотре зринули біль і обурення. Хай, її молодий чоловік, помер... Хай, із усміхненим обличчям і сильними плечима. Хай був із Осірісом у Царстві мертвих, а вона — Ренісенб, його кохана дружина, лишилася на поталу відчаю. Вісім років були вони разом — вона прийшла до нього майже дитям, а тепер, удовою, повернулася до батьківського додому з крихіткою Теті.

Тієї миті їй здалося, що вона ніколи нікуди не від'їздила...

Вона радо зустріла цю думку...

Вона забуде ці вісім років, сповнених бездумного щастя, зруйнованих і пошматованих тепер болем і втратою.

Так, забуде їх, викине з голови. Вона знову стане Ренісенб, донькою жерця Ка на ім'я Імхотеп, знечуженою дівчиною без думок. Кохання чоловіка й брата було жорстоким, зрадливим у своїй солодкості. Вона згадала сильні бронзові плечі, усміхнені губи — а тепер Хая забальзамували, обгорнули бинтами й озброїли амулетами для безпечної подорожі в інший світ. В цьому світі Хай не вийде більше на вітрильнику в Ніл і не наловить риби, і не сміятиметься сонцю, а вона, сидячи на палубі з Теті на руках, не розсміється у відповідь...

Ренісенб вирішила: «Не думатиму про це. Усьому кінець. Тепер я вдома. Тут усе так, як і було. Я теж тепер стану такою, як раніше. Все ввійде в старе русло. Теті вже все забула. Вже бавиться з іншими дітьми і сміється».

Ренісенб рвучко розвернулася й пішла до будинку, промайнувши навантажених віслюків, яких гнали до ріки. Пройшла повз комори для зерна й сараї, далі крізь хвіртку й опинилася на подвір'ї. Тут було дуже гарно. Навколо ставка, в тіні сикоморів, росли квітучі олеандри й кущі жасмину. Теті саме пустувала там з іншими дітьми, їхні голоси дзвеніли пронизливо й чисто. Вони то забігали до альтанки, що стояла на березі ставка, то вибігали з неї. Ренісенб помітила, що Теті бавиться з дерев'яним левом, в якого, якщо смикнути за мотузочку, відкривався рот — іграшкою, яку сама Ренісенб у дитинстві любила. Вона знову подумала вдячно: «Я вдома...» Тут нічого не змінилося, усе так само, як і раніше. Життя було тут безпечним, сталим, незмінним. І хоча тепер дитина — Теті, а Ренісенб — одна з матерів під захистом домашніх стін, та фундамент, суть речей, лишився тим самим.

М'ячик, яким забавлявся хтось із дітей, підкотився їй до ніг, вона підбрала його й, сміючись, кинула назад. Ренісенб піднялася на ганок із пофарбованими у радісні кольори колонами, а потім увійшла в будинок, минула велику центральну залу, облямовану

кольоровим фризом із маками й лотосами, і рушила далі, далі вглиб будинку до жіночої половини.

Її слух уловив гучні голоси, і вона знову на мить застигла, вбираючи з насолодою відлуння знайомих здавна голосів. Сатіпі та Қайт — лаються як завжди! Ренісенб добре пам'ятала звучання голосу Сатіпі — високого, владного, глузливого. Сатіпі — це дружина брата Ренісенб, Яхмоса, висока, енергійна, говірка жінка, чия краса гнітить і тяжіє. Вона постійно порушувала правила, кпинила зі слуг, вічно всіх звинувачувала й домагалася нездійсненого, тиснучи на всіх лайкою та вагою власної особистості. Усі боялися її язика і квапилися виконувати її накази. Сам Яхмос захоплювався рішучістю й гоноровістю своєї жінки, але те, як він дозволяв знущатися над собою, часто дратувало Ренісенб.

З певними проміжками, в паузах між пронизливими репліками Сатіпі, чувся впертий голос Қайт. Та була опасистою жінкою з простим обличчям, дружиною вродливого, жвавого Собека. Вона всю себе віддавала дітям, і дуже рідко говорила на інші теми. У щоденних сварках зі своєю невісткою вона дотримувалася однакової стратегії — просто повторювала своє початкове твердження із тихою непорушною незламністю. Вона не проявляла ані пристрасті, ані запалу, і завжди дивилася на питання лише зі свого боку, а більше з нічийого. Собек був надзвичайно прив'язаний до дружини й вільно обговорював із нею

всі свої справи, упевнений у тому, що вона вдавати-
ме, ніби слухає, підбадьорюватиме його звуками
схвалення чи засудження й не пам'ятатиме жодних
ніякових деталей, бо насправді весь час думатиме про
щось, пов'язане з дітьми.

— Це просто неприйнятно, ось що я кажу, — гор-
лала Сатіпі. — Якби в Яхмоса було сміливості, як
у миші, він і то ні секунди цього не терпів би. Хто тут
головний, коли Імхотепа немає? Яхмос! І як дружи-
на Яхмоса саме я маю першою обирати килимки та
подушки. А цей чорний раб — не раб, а бегемот
якийсь — має...

Вступив важкий глибокий голос Кайт:

— Ні, ні, маленька, не їж ляльчиного волосся. Ві-
зьми краще цукерочку — о, як *смачно*...

— А щодо тебе, Кайт, тобі бракує вихованості, ти
навіть не слухаєш, що я кажу, і не відповідаєш —
у тебе жахливі манери.

— Блакитна подушка завжди була моєю... О, по-
глянь, маленька Анх пробує ходити...

— Ти дурна, як твої діти, Кайт, і це ще м'яко ска-
зано. Але тобі це з рук не зійде. Я свої права відстою,
кажу тобі.

Ренісенб здригнулася, почувши за спиною тихі
кроки. Вона різко озирнулася і, побачивши Генет,
відчула звичну неприязнь.

Обличчя служниці скривилося в напівулесливій
посмішці.

— Ренісенб, ти, певно, думаєш: «Тут нічого не змінилося», — сказала вона. — Навіть не знаю, як ми всі терпимо язик Сатіпі. Кайт хоча б може їй відповісти. Але не кожному з нас так пощастило! Я своє місце знаю, сподіваюся, і дуже вдячна твоєму батькові за те, що він дав мені дім, одяг і їжу. О, твій батько хороший чоловік. І я завжди намагалася зробити якомога більше. Я завжди працюю, допомагаю там і тут, не очікуючи вдячності. Якби твоя мати була жива, усе було б інакше. Вона мене цінувала. Ми були наче сестри! Вона була вродливою жінкою. Але я виконала свою обіцянку та свій обов'язок перед нею. «Придивися за дітьми, Генет», — попросила вона, помиряючи. І я лишалася вірною своєму слову. Я вам усім служила й ніколи не сподівалася на «дякую» у відповідь. Я не просила вдячності й не отримувала її. «Це лише стара Генет, — казали люди, — не зважай». Ніхто про мене не думає. Та й чого б вони думали? Я просто намагаюся бути корисною, от і все.

Неначе вугор, вона обвила руку Ренісенб й увійшла до внутрішніх покоїв.

— А про ці подушки, ти вже пробач мені, Сатіпі, та я випадково почула, як Собек сказав...

Ренісенб відсунулася. В ній зринула стара антипатія до Генет. Дивно, як вони всі не любили її. Певно, через скімлення в її голосі, нескінченну жалість до себе та зловтіху, з якою вона роздмухувала суперечки.

«Ну гаразд, — подумала Ренісенб, — чом би й ні?» Певно, так Генет розважалася. Певно, життя її було позбавлене радості, і вона дійсно гарувала, як віл, не отримуючи вдячності. Але як подякувати Генет — вона так наполегливо привертала увагу до своїх зусиль, що це відбивало будь-яку щедрість.

Ренісенб подумалося, що Генет була з тих людей, які мали дарувати себе іншим, не отримуючи жодних дарів у відповідь. Вона була неприваблива й дурна. Однак вона завжди знала, що відбувається. Її безшумна хода, гострий слух, гострі пронизливі очі — завдяки цьому ніщо не втаювалося від неї. Часом вона тримала почуте при собі, часом підходила до різних людей, нашіптувала їм чужі секрети і в захваті спостерігала за їхньою реакцією на її історії.

В той чи той момент усі мешканці будинку раз по раз благали Імхотепа позбутися Генет, але він і чути про це не хотів. Можливо, він був єдиний, кому служниця подобалася, і вона платила за його покровительство щирою відданістю, яка дуже дратувала решту родини.

Ренісенб якусь мить постояла, замислившись і дослухаючись до суперечки невісток — після втручання Генет крики стали гучнішими, — а потім пішла до маленького покою, де сиділа її бабуся, Іса, із двома чорними дівчатками-рабинями. Вона була поглинута тим, що роздивлялася лляний одяг, який вони їй

показували, відчитуючи дівчаток у властивій їй дружній манері.

І все-таки все було так само. Ренісенб, непомічена, стояла і слухала. Стара Іса трохи зіщулилася, та й усе. Зате й голос її, і те, що вона казала, лишалося чи не дослівно таким самим, як і вісім років тому, коли Ренісенб переходила жити до чоловіка...

Вона вислизнула з покою. Ані бабуся, ані двоє маленьких чорних рабинь не помітили її. На якусь мить Ренісенб застигла біля прочинених дверей кухні. Запах смажених качок, багато балачок, сміху і суперечок відбувалися водночас, купа овочів чекала свого часу.

Ренісенб стояла непорушно, напівзаплющивши очі. Зі свого місця вона чула, як усе відбувається одночасно. Насичений строкатий галас кухні, високий вискливий голос Іси, пронизливе верещання Сатіпі і — ледве чутне — глибоке наполегливе контральто Кайт. Переплетіння жіночих голосів — базікання, сміх, скарги, лайка, вигуки...

Раптом Ренісенб почала задихатися в оточенні цього невгамовного гамірного жіноцтва. Жінки — галасливі, гучноголосі жінки! Цілий будинок жінок — тут ніколи не буває тиші та вмиротворення — завжди лише розмови та викрики. Багато слів, мало діла!

А Хай — Хай, мовчазний і спостережливий у своєму човні, повністю зосереджений на рибі, яку намагається проштрикнути списом...

Жодного зайвого слова, ані краплі квапливої метушні.

Ренісенб швидко вийшла з будинку назад у гарячу прозору непорушність. Вона побачила, що Собек повертається з полів, а Яхмос, удалині, прямує до гробниці.

Вона відвернулася і пішла стежкою по вапнякових скелях до гробниці. То була гробниця Меріптаха Благородного, а її батько був хранителем цієї гробниці, відповідальним за неї та вшанування пам'яті померлого. Всю нерухомість і землі Імхотеп успадкував разом із гробницею.

Коли батько був у від'їзді, обов'язки жерця Ка лягали на її брата Яхмоса. Коли дівчина, повільно ступаючи крутою стежкою, дісталася гробниці, той саме радився з Горі, батьковим помічником у господарських питаннях, у маленькому кам'яному гроті, по сусідству із залогом для пожег.

Горі розгорнув на колінах папірус, і вони з Яхмосом схилилися над ним.

І Яхмос, і Горі всімхнулися Ренісенб, коли та підійшла й сіла поряд на клаптику тині.

Їй завжди подобався Яхмос. Він був добрий і прив'язаний до неї, а характер мав лагідний і м'який. Горі теж завжди був надзвичайно добрий до маленької Ренісенб і часом ремонтував їй іграшки. Коли вона від'їздила, він був серйозним мовчазним молодиком із чутливими вмілими пальцями. Ренісенб подумалося,

що хоч він і мав тепер старший вигляд, але майже не змінився. Задумлива усмішка була точно такою, як їй пам'яталося.

Яхмос і Горі бурмотіли разом:

— Сімдесят три мірки ячменю разом із Їпі-молодшим...

— Разом виходить двісті тридцять пшениці та сто двадцять ячменю.

— Так, але ще вартість деревини, а за обжин ми заплатили олією в Перхаа...

Вони вели далі. Ренісенб сонно сиділа поряд, за-спокоєна фоновим акомпанементом чоловічих голо-сів. Зрештою Яхмос підвівся і пішов, віддавши згор-ток папірусу Горі.

Ренісенб лишилася сидіти в дружній тиші.

Невдовзі вона торкнулася папірусу й запитала:

— Це від мого батька?

Горі кивнув.

— Що там написано? — з цікавістю запитала вона.

Ренісенб розгорнула папірус і глянула на позна-чки, незрозумілі непосвяченим.

З легкою усмішкою Горі перехилився їй через плече і почав водити пальцем по рядках, читаючи. Листа було написано у вигадливому стилі професій-ного писаря Геракліюполіса.

Господар сих земель і Ка служитель Імхотеп ре-че: «Вікуйте ж ви як ті, хто пройшов мільйон

перероджень. Нехай бог Герішаф, повелитель Геракріополіса, та решта богів вам допомагають. Нехай бог Птах звеселить ваше серце, що вічно живе. Син говорить до матері, служитель Ка звертається до родительки своєї Іси. Як живеться тобі, чи здорова ти, чи в опіці? До всіх звертаюсь, хто є у моїй оселі, як вам ведеться? До сина Яхмоса: чи добре все в житті твоєму, чи міцне здоров'я твоє, чи стіни захищені? Здобудь усе, що можеш, із землі моєї. Працюй до кривавого поту, працюй рук не складаючи. Стараним будь, і я молитиму Бога за тебе...

Ренісенб розсміялася.

— Бідний Яхмос! Впевнена, він і так тяжко працює.

Ці напучування викликали в уяві Ренісенб лик батька — урочистого, трохи метушливого, з нескінченними повчаннями та напоумлюваннями.

Горі вів далі:

Добре дбай про сина мого Іні. Я чув про його невдоволення. Також пильнуй, щоб Сатіні добре ставилася до Генет. Ретельно за цим пильнуй. Зроби ласку мені й не забудь написати про льон та олію. Очей не зводь із зерна мого, за всім, чим я володію, дивися пильно, бо відповідатимеш переді мною. Якщо землі мої затопить, горе тобі та Собекові.

— Мій батько анітрохи не змінився, — щасливо промовила Ренісенб. — Вічно думає, що ми нічого не можемо зробити без нього як слід.

Вона згорнула папірус і м'яко додала:

— Нічого не змінилося...

Горі не відповідав.

Він узяв аркуш папірусу й почав писати. Певний час Ренісенб ліниво спостерігала за ним. Була надто вмиротворена, щоб говорити.

Невдовзі вона мрійливо промовила:

— Цікаво було б навчитися писати на папірусі. Чому не всіх цьому вчать?

— Немає необхідності.

— Необхідності немає, можливо, але це було би приємно.

— Ти так вважаєш, Ренісенб? Яка користь була б із того *тобі*?

Дівчина ненадовго замислилася. Потім неквапливо відповіла:

— Коли ти отак питаєш, я навіть не знаю, Горі.

Той відказав:

— Зараз на велику садибу вистачає кількох писарів, але одного дня, гадаю, по всьому Єгипту будуть цілі армії писців.

— Ото добре буде.

Горі повільно відповів:

— Я не певен.

— Чому?

— Бо, Ренісенб, це так легко, що майже не потребує зусиль, записати десять мірок ячменю або сотню голів худоби, або десять пшеничних полів, і те, що записано, здаватиметься реальним, тож писар зневажає тиме людей, які орють поле, жнуть ячмінь і розводять худобу, але і поля, і худоба однаково справжні — вони не просто риси чорнила на папірусі. Та коли всі записи та всі папіруси будуть знищені, а всі писарі розпорошаться, люди, що орють і жнуть, залишаться, і Єгипет житиме далі.

Ренісенб уважно дивилася на нього. Вона розважливо відказала:

— Так, я розумію, про що ти. Справжнє лише те, що ти бачиш, чого торкаєшся, що їси... Слова «У мене є двісті сорок мірок ячменю» не означають нічого, якщо в тебе насправді немає ячменю. Вони можуть брехати.

Горі всміхнувся її серйозному обличчю. Раптом дівчина промовила:

— Ти відремонтував для мене мого лева — давно колись, пам'ятаєш?

— Так, пам'ятаю, Ренісенб.

— Тепер ним бавиться Теті... Тим самим левом.

Вона замовкла, а потім безхитро додала:

— Я дуже засумувала, коли Хай вирушив до Осіріса. Але тепер, коли повернулася додому, я знову буду щасливою і забуду сум — бо тут усе лишилося таким самим. Узагалі нічого не змінилося.

— Ти справді так вважаєш?

Ренісенб пронизливо зиркнула на нього.

— Ти про що, Горі?

— Я про те, що все так чи так змінюється. Вісім років — це вісім років.

— Але тут усе як раніше.

— Тоді, можливо, щось *необхідно* змінити.

Ренісенб різко відповіла:

— Ні-ні, я хочу, щоб усе було таким, як є!

— Але і ти, Ренісенб, не та сама, що пішла із Хаєм.

— Ні, та сама! А якщо ні, то мушу нею стати.

Горі похитав головою.

— Вороття немає, Ренісенб. Це як-от мої підрахунки. Я беру пів мірки, додаю до неї ще чверть, а потім іще десяту, а потім двадцять четверту, і врешті-решт виявляється, що це вже геть інша кількість.

— Але я досі Ренісенб.

— Але весь цей час до Ренісенб щось додавалося, тож це вже геть інша Ренісенб!

— Ні, ні. А ти той самий Горі.

— Ти можеш так вважати, але це не так.

— Так! І Яхмос той самий, такий неспокійний і стривожений, і Сатіпі так само над ним знущається, і вони з Қайт так само лаються про килимки і намиста, а зараз, коли я повернуся, вони разом сміятимуться, наче найліпші подружки, а Генет так само підкрадається й підслуховує й скімлисть про свою відданість, а моя бабуся сперечається зі своєю маленькою служ-

ницею про ляну тканину. Кажу тобі, усе таке саме, а невдовзі додому повернеться мій батько, і почнеться грандіозна метушня, і він скаже: «А чому ви не зробили цього?» та «Слід було зробити оце», і Яхмос хвилюватиметься, а Собек сміятиметься й глузуватиме, а батько панькатиметься з Іпі, якому тепер шістнадцять, так само, як панькався з ним, коли йому було вісім, і все буде точно як раніше! — Вона замовкла, переводячи дух.

Горі зітхнув. Потім м'яко додав:

— Ти не розумієш, Ренісенб. Буває зло, що приходить і нападає ззовні, так, що бачить увесь світ, але існує інша гниль, яка руйнує зсередини без жодних ознак. Вона розповзається повільно, день за днем, аж поки останній фрукт не згниє, побитий хворобою.

Ренісенб витріщилася на нього. Чоловік говорив відсторонено, так ніби не до неї, а просто розмірковуючи вголос.

Вона пронизливо вигукнула:

— Про що ти, Горі? Ти мене лякаєш.

— Я і сам боюся.

— Але до чого ти хилиш? Про яке зло ти говориш?

Він глянув на неї і раптом усміхнувся.

— Забудь, що я сказав, Ренісенб. Я просто думав про хвороби, що б'ють урожай.

— Добре. Бо я подумала... Сама не знаю, що я подумала.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

Розлив: місяць третій, день четвертий

Сатіпі говорила з Яхмосом. Знов напосілася на нього — інше від неї рідко коли почуєш.

— Ти мусиш захищати себе. От що я кажу! Тебе ніколи не цінуватимуть, якщо ти не відстоюватимеш себе. Твій батько каже: треба зробити се, треба зробити те, чому ти не зробив іще отого? А ти покійно слухаєш і відповідаєш, так, так, так, і вибачаєшся за те, що — на його думку — слід було зробити і що до того ж часто неможливо! Твій батько ставиться до тебе, як до дитини, як до безвідповідального юнака. Так ніби ти ровесник Іпі.

Яхмос тихо відповів:

— Мій батько аж ніяк не ставиться до мене, як до Іпі.

— Авжеж, — Сатіпі накинулася на нову тему з гачкою запеклістю. — Він помиляється щодо цього розбещеного хлопчика. День за днем Іпі втрачає рештки відповідальності. Він вештається довкола і не робить того, що міг би, і вдає, що все, про що його просять, надто складно для нього! Який сором! А все тому, що Іпі знає: батько завжди змилюється і стане на його бік. Ви із Собеком маєте жорстко з цим розібратися.

Яхмос стенив плечима.

— А навіщо?

— О, ти мене з розуму зводиш, Яхмосе, — це так схоже на тебе! Немає в тобі *духу*! Слабкий, як жінка! Що батько не скаже, ти одразу погоджуєшся!

— Я дуже поважаю свого батька!

— Так, а він на цьому їздить! Можеш і далі мовчки миритися зі звинуваченнями й вибачатися за те, у чому не винен! Ти мусиш розкрити рота й відповідати йому, як це робить Собек. Собек нікого не боїться!

— Так, але пам'ятай, Сатіпі. Це мені батько *довіряє*, а не Собекові. До Собека в батька довіри немає. Усе завжди лишається на мій розсуд, а не на його.

— І тому в садибі до тебе мають ставитися, як до його партнера. Ти представляєш батька, коли його немає, ти служиш як жрець Ка за його відсутності, усе лишається в твоїх руках — а втім, ніхто не визнає твоєї влади. Нам потрібен документ. Ти тепер чоловік майже середнього віку. Не можна ставитися до тебе, як до дитини.

Яхмос задумливо промовив:

— Батько любить сам усе контролювати.

— Саме так. Йому подобається, щоб усі в будинку залежали від нього — від його миттєвої примхи. Все і зараз погано, та ставатиме гірше. Цього разу, коли він повернеться, не відчіпляйся від нього. Ти мусиш заявити, що тобі потрібне письмове засвідчення твоєї влади, що ти вимагаєш, аби тебе визнали на рівні закону.

— Він і слухати не схоче.

— Тоді тобі слід його змусити. О, якби ж лишень я була чоловіком! Якби я була на твоєму місці, то знала б, що робити. Часом я почуваюся так, ніби вийшла за слимака.

Яхмос почервонів.

— Подивлюся, що можна зробити... Можливо... так, можливо, я зможу поговорити з батьком, попросити його...

— Ні, не просити. Ти маєш вимагати! Зрештою, ти його права рука. Лише на тебе він може покластися, коли їде. Собек надто непокірний, твій батько не довіряє йому, а Іпі надто юний.

— У нього завжди лишається Горі.

— Горі не член родини. Батько довіряє його думці, але не довірить владу чужій людині. Але я все зрозуміла — ти слабкий і млявий, і в венах у тебе не кров, а молоко! Ти не думаєш ані про мене, ані про дітей. Поки твій батько не помре, у нас не буде гідного становища.

Яхмос пригнічено промовив:

— Ти зневажаєш мене, Сатіпі, чи не так?

— Ти мене бісиш.

— Слухай, я обіцяю поговорити з батьком, коли він повернеться.

Дружина пробурмотіла собі під ніс:

— Так, але як ти говоритимеш? Як чоловік чи як слимак?

* * *

Кайт бавилася зі своєю найменшою донькою, крихіткою Анх. Маля лише починало ходити, і Кайт захочувала її лагідними словами й усмішкою, ставши на коліна і простягнувши руки, поки маля, похитуючись, непевно чимчикувало в обійми матері.

Кайт показувала Собекові, чого навчилася їхня донька, але раптом зрозуміла, що чоловік не спостерегає, а сидить, насупивши своє гарне чоло.

— О, Собеку, ти не дивишся. Ти не бачиш. Маленька, скажи батькові, що це нахабство — не дивитися на тебе.

Собек роздратовано відповів:

— Є багато інших речей, про які я маю подумати, і так, вони мене турбують.

Кайт відхилилася на п'ятках, прибираючи волосся, за яке схопилася Анх, з важких темних брів.

— Що таке? Щось сталося?

Жінка говорила, не віддаючись розмові повністю. Вона запитала радше механічно.

Собек сердито відповів:

— Річ у тім, що мені не довіряють. Мій батько — старий чоловік і мислить до абсурдного старомодно. Він диктує мені кожну дію — нічого не лишає на мій розсуд.

Кайт похитала головою й ухильно пробурмотіла:

— Так, це погано.

— Якби лиш Яхмосові стало сили вступитися за мене, певно, з'явилася б якась надія на те, що батько бачитиме все ясніше. Але Яхмос такий боязкий. Виконує кожнісіньку вказівку з батькового листа.

Дружина подеренчала дитині намистом.

— Так і є.

— У цій справі з деревиною... коли батько приїде, скажу йому, що владнав усе по-своєму.

— Я впевнена, що ти маєш рацію.

— Але мій батько впевнений, що все має бути тільки так, як скаже він. Влаштує істерику, кричатиме: «Я наказав тобі розраховуватися олією. Коли мене немає, усе неправильно. Ти дурний шмаркач, який нічого не розуміє!» Скільки мені років, на його думку? Невже він не розуміє, що зараз моя пора, а його вже минула? Його вказівки та відмови вести справи інакше виляються в те, що наше фінансове становище аж ніяк не буде таким добрим, як могло б. Щоб розбагатіти, треба ризикувати. Я вмію бачити наперед і діяти рішуче. Батько не вміє ні того, ні того.

Дивлячись на дитину, Кайт ніжно пробурмотіла:

— Ти такий сміливий і такий розумний, Собеку.

— Але цього разу, якщо він мене звинувачуватиме й кричатиме на мене, йому доведеться зіткнутися з гіркою правдою! Якщо він не дасть мені свободи, я піду.

Кайт різко озирнулася, застигнувши з простягнутою до дитини рукою.

— Підеш? Куди ти підеш?

— Будь-куди! Метушливий, самозакоханий стариган не дає мені можливості показати, що я можу! Це просто неприйнятно!

— Ні, — твердо сказала Кайт. — Я проти.

Він витріщився на неї, її тон змусив його зважити на її присутність. Він так звик, що вона була просто фооновим акомпанементом до його слів, що часто забував про її присутність як живої людини з власними думками.

— Що ти хочеш цим сказати, Кайт?

— Я хочу сказати, що не можу дозволити тобі поводитися непомірковано. Вся нерухомість належить твоєму батькові, всі землі, вся рілля, худоба, деревина, льон — усе! Коли твій батько помре, усе це перейде до нас — до тебе, Яхмоса і наших дітей. Якщо ти посваришся з батьком і зірвешся, він може розділити все між Яхмосом та Іпі — він і так уже надміру любить Іпі. Той це знає і користується цим. Його дуже влаштує, якщо ти посваришся з Імхотепом і підеш. А нам треба думати про дітей.

Собек уважно дивився на неї.

— Ніколи не знаєш, чого чекати від жінок. Не знав, що в тобі це є, Кайт, оця затятість.

Дружина із натиском промовила:

— Не сварися з батьком. Не відповідай на його звинувачення. Будь мудрим — ще трохи потерпи.

— Можливо, ти і маєш рацію, але це може тривати роками. Батькові треба взяти нас за помічників.

Кайт похитала головою.

— На це він не піде. Йому надто подобається по-вторювати, що ми всі їмо його хліб і залежимо від нього, що без нього ми з голоду помремо.

Собек глянув на неї з цікавістю.

— Бачу, тобі не надто подобається мій батько, Қайт. Але та вже знову схилилася до дитини, яка вчила-ся ходити.

— Йди сюди, люба, дивися, тут твоя лялька. Ну ж бо, йди, йди до мене...

Собек дивився на її темноволосу схилену голову. Потім, спантеличений, пішов геть.

* * *

Іса викликала до себе свого онука Іпі.

Хлопець, вродливий юнак із невдоволеним обличчям, стояв перед старою, поки та відчитувала його пронизливим голосом, просвердлюючи гострими очима, які тепер так погано бачили.

— Ти як узагалі розмовляєш? Ти не робитимеш того, ти не робитимеш сього? Хочеш глядіти волів, але не підеш із Яхмосом і не стежитимеш за зорюванням? Знаєш, що буває, коли діти отак відмовляються робити се чи те?

Іпі похмуро відказав:

— Я не дитина. Я тепер дорослий, то чого ж до мене ставляться, як до дитини? Вказують мені, що робити, а моєї думки не питають і грошей окремо не виділяють. Яхмос вічно мені наказує. За кого він себе має?

— Він твій старший брат, і він тут головний, поки Імхотепа немає.

— Яхмос тупий — повільний і тупий. Я набагато розумніший за нього. А Собек теж тупий, але тільки те й робить, що розводиться про те, який він розумний. А батько вже написав їм і сказав, що я можу сам вирішувати, що мені робити...

— Тобто не робити нічого, — вставила бабуся Іса.

— ...і що мені мають давати більше їжі та напоїв, і що якщо він дізнається, що я незадоволений і що до мене погано ставилися, він страшенно розлютиться.

Поки він говорив, кутики його рота розповзалися в хитрій посмішці.

— Ти розбещене хлоп'я, — запально вигукнула Іса. — Так я Імхотепові й перекажу.

— Ні, бабусю, ні, не треба.

Його посмішка змінилася. Вона стала ніжною і трохи нахабною.

— Ми з тобою, бабусю, мозок родини.

— Яке зухвальство!

— Батько довіряє твоїй думці, він знає, що ти — мудра.

— Воно, може, й так, — насправді, так і є — та не тобі мені про це нагадувати.

Іпі розсміявся.

— Бабусю, краще нам бути на одному боці.

— Відколи це ми заговорили про боки?

— Старші брати бісяться, хіба ти не знаєш? Та звісно, знаєш. Генет усе доповідає тобі. Сатіпі діймає Яхмоса і вдень, і вночі, щораз, коли має можливість. А Собек дав себе обдурити під час продажу деревини і тепер боїться, що батько буде сам не свій від люті, коли довідається. Розумієш, бабусю, за рік чи два я допомагатиму батькові, і він робитиме все, що я звелю.

— Ти, наймолодший син?

— А хіба вік має значення? Влада — в руках мого батька. А впливати на нього можу лише я.

— Недобрі слова, — зауважила Іса.

Іпі м'яко відповів:

— Бабусю, ти ж розумна... Ти добре знаєш, що, попри всі свої гучні слова, мій батько — людина слабка.

Хлопець різко замовк, помітивши, що стара ледь помітно схилила голову й дивиться тепер йому за плече. Він озирнувся і побачив за спиною поряд себе Генет.

— То Імхотеп слабка людина? — проскавучала солонким голосом та. — Гадаю, йому неприємно буде дізнатися, що ти *такої* думки про нього.

Іпі видав короткий зніяковілий смішок.

— Але ж ти не скажеш йому, Генет... Пообіцяй, Генет, пообіцяй мені... Люба Генет...

Служниця попливла до Іси. Тепер її голос із жалібною ноткою звучав гучніше.

— Звісно, я не хочу завдавати клопоту — і ти це чудово знаєш... Я віддана вам усім. Я ніколи нічого не

ЗМІСТ

Примітка авторки 7

Частина перша

Розлив

Розділ перший. Розлив: місяць другий, день двадцятий 9

Розділ другий. Розлив: місяць третій, день четвертий 24

Розділ третій. Розлив: місяць третій, день чотирнадцятий. 35

Розділ четвертий. Розлив: місяць третій, день п'ятнадцятий. . . . 45

Розділ п'ятий. Розлив: місяць четвертий, день п'ятий. 55

Частина друга

Зима

Розділ шостий. Зима: місяць перший, день четвертий 66

Розділ сьомий. Зима: місяць перший, день п'ятий 77

Розділ восьмий. Зима: місяць другий, день десятий 86

Розділ дев'ятий. Зима: місяць другий, день десятий. 94

Розділ десятий. Зима: місяць четвертий, день шостий 106

Частина третя

Літо

Розділ одинадцятий. Літо: місяць перший, день одинадцятий . . 120

Розділ дванадцятий. Літо: місяць перший, день дванадцятий . . 138

Розділ тринадцятий. Літо: місяць перший, день двадцять третій . 145

<i>Розділ чотирнадцятий.</i> Літо: місяць перший, день двадцять п'ятий	151
<i>Розділ п'ятнадцятий.</i> Літо: місяць перший, день тридцятий.....	166
<i>Розділ шістнадцятий.</i> Літо: місяць другий, день перший	178
<i>Розділ сімнадцятий.</i> Літо: місяць другий, день перший	196
<i>Розділ вісімнадцятий.</i> Літо: місяць другий, день десятий	213
<i>Розділ дев'ятнадцятий.</i> Літо: місяць другий, день п'ятнадцятий	224
<i>Розділ двадцятий.</i> Літо: місяць другий, день п'ятнадцятий.....	239
<i>Розділ двадцять перший.</i> Літо: місяць другий, день шістнадцятий	245
<i>Розділ двадцять другий.</i> Літо: місяць другий, день сімнадцятий	256
<i>Розділ двадцять третій.</i> Літо: місяць другий, день сімнадцятий	266

Літературно-художнє видання

КРІСТІ Аґата
Наприкінці приходить смерть
Роман

Головний редактор *С. І. Мозгова*
Відповідальний за випуск *О. В. Приходченко*
Редактор *С. В. Півень*
Художній редактор *А. О. Попова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *А. М. Фурман*

Підписано до друку 06.07.2020. Формат 70x100/32. Друк офсетний.
Гарнітура «Literaturnaya». Ум. друк. арк. 11,61.
Наклад 3000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61001, м. Харків, вул. Б. Хмельницького, буд. 24
E-mail: cop@ksd.ua

Віддруковано з готових діапозитивів на ПП «ЮНІСОФТ»
Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р. www.unisoft.ua
61036, м. Харків, вул. Морозова, 13Б

UNISOFT



- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093)170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
 - на сайті Клубу: www.bookclub.ua
 - у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом
- Надсилається безоплатний каталог**

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@ksd.ua

Запрошуємо до співпраці авторів

e-mail: publish@ksd.ua

Крісті А.

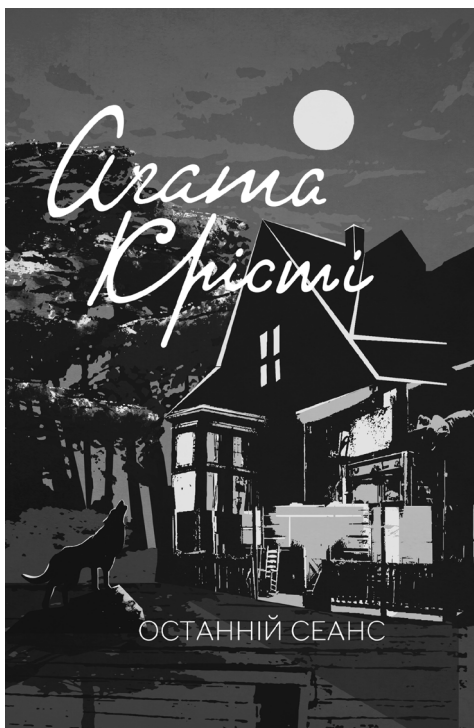
К82 Наприкінці приходить смерть : роман / Аґата Крісті ; пер. з англ. Ю. Максимейко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. — 288 с.

ISBN 978-617-12-8084-7

ISBN 978-0-00-819632-5 (англ.)

Фіви, 2000 рік до н.е. Батько Ренісенб, жрець Ка Імхотеп, привів у свій дім нову наложницю, Нофрет. Цей момент став фатальним для родини, в якій одразу ж почали відбуватися різні неприємності. Кепський характер Нофрет та глибока темна злість стали причиною щоденних сварок між домочадцями. Утім, наложниця жадає більшого: вона зводить наклеп на синів Імхотепа та їхніх дружин. Розлючений батько погрожує синам розправою. Аж раптом все перевертається з ніг на голову: Нофрет знаходять мертвою. Сумнівів немає: це вбивство. Під підозрою опиняється вся родина...

УДК 821.111



На сторінках оповідань, що увійшли до збірки, перед читачами постає нова Агата Крісті — майстриня химерної і моторошної прози, де головним героєм є Надприродне. У цих історіях ви завітаєте до будинку з привидами, зазирнете у дзеркало, в якому видно майбутнє, станете свідком гніву богів, повірите в переселення душ, побуваєте на руїнах стародавніх цивілізацій і зустрінетеся віч-на-віч із пекельним Гончаком Смерті. А ще ви ніколи не забудете спиритичний сеанс від мадам Сімони. Ця відома медіум планує завершити свою практику. Але перед цим їй потрібно провести останній сеанс — із померлою донькою мадам Ікс...

СЕРІЯ «ЛЕГЕНДАРНИЙ ПУАРО»

Пуаро веде слідство

Таємнича пригода в Стайлзі

Загадка «Блакитного потяга»

Убивство Роджера Екройда

Трагедія в трьох діях

Убивство у «Східному експресі»

Небезпека «Дому на околиці»

Убивства за абеткою

Убивство на полі для гольфу

Смерть лорда Еджвера

Смерть у хмарах

Зло під сонцем

Карти на стіл

Убивство в Месопотамії